

2012 İlerleme Raporu'nda Türkiye ekonomisi

M. Rifat HİSARCIKLIÖĞLU

TOBB Başkanı

Avrupa Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği

(Eurochambres) Başkan Yardımcısı

İslam Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası (İCCIA) Başkan Yardımcısı ve

Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) Yönetim Kurulu Üyesi

baskanlik@tobb.org.tr

2012 İlerleme Raporu'nda, Türkiye'nin ekonomik performansından genelde olumlu bir şekilde söz edilirken, cari açığın artması ve enflasyonist eğilimlerle beraber, Türkiye ekonomisinin küresel mali şoklar karşısında kırılan olmaya devam ettiği uyarısı yer alıyor. Geçtiğimiz dönemde **beklenenin üzerinde bir bütçe performansı** kaydedildiği ancak bütçenin şeffaflığı ve hesap verebilirliğiyle, ekonomik politika yapım sürecinde kurumlar arası eşgüdümde sorunlar yaşandığı da vurgulanan noktalar arasında.

Avrupa Komisyonu, yıllık genişleme stratejisiyle aday ve potansiyel aday ülkelere yönelik ilerleme raporlarını açıkladı. İlk rapor 1998 yılında yayımlanmıştı ve 2012 İlerleme Raporu, Türkiye'nin 15. ilerleme raporuydu. Aradan geçen 15 yılda Türkiye'nin nüfusu 62 milyondan 75 milyona, milli geliri 270 milyar dolardan 780 milyar dolara, kişi başı gelir ise 4 bin dolardan 10 bin dolara yükseldi.

İlerleme raporu, AB'ye aday ülkelerin yıllık bazda üyelik yolunda attıkları ve atamadıkları adımları, Kopenhag Kriterleri'ne uyum durumlarını anlatan bir tür yıllık karne. Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan Türkiye 2012 İlerleme Raporu'nda siyasi kriterler açısından olumlu gelişmelerin yanında, eksikliklere de dikkat çekiliyor.

Avrupa Komisyonu, yeni anayasa için çalışmaların başladığını ve genel olarak demokratik, katılımcı bir sürecin uygulamaya konulduğunu not ederken, siyasi hayatın sınırlı diyalog ve sıklıkla yaşanan gerginliklere sahne olduğu tespitinde bulunuyor. Nitekim bu durum, Türkiye'de demokratik siyasetin normalleşmediğinin en önemli göstergelerinden biri sayılıyor.

Bunun yanında yine önceki raporlarda da vurgulanan, yüzde onluk seçim barajının Avrupa Konseyi üyeleri arasındaki en yüksek oran olduğu ve siyasi parti kapatma veya siyasi partilerin finansmanı ile seçim kampanyaları hakkındaki yasaların Avrupa standartlarında olmadığı saptamalarına yer veriliyor.

2011 seçimleri sonrasında tüm ana siyasi görüşlerin parlamentoda temsil edilmesi, parlamentonun yeni anayasa çalışmalarındaki öncü rolü, yakın geçmişi araştırmak için komisyonlar kurulması, ailenin korunması ve kadına yönelik şiddetin önlenmesiyle ilgili yasa, kamu görevlileri için toplu sözleşme hakkı, Kamu Denetçiliği Kurumu gibi yasaların çıkarılması olumlu öğeler olarak raporda yer alıyor. Öte yandan, parlamentonun temel bazı siyasi meseleleri ele almadaki rolünün sınırlı kaldığı vurgulanıyor.

Raporda, hükümetin, AB'ye katılım konusunda kararlılığını, demokratikleşme ve siyasi reform gündemini devam ettirdiği, buna karşılık hükümet üyelerinin medya veya sivil toplumun eleştirilerine şiddetli reaksiyon gösterdiği belirtiliyor. Demokratikleşmenin eleştirilere hoşgörü, sivil toplumla diyalog ve yetki paylaşımından geçtiğine işaret ediliyor.

Yargı sistemi, 15. İlerleme Raporu'nun en fazla yer ayrılan bölümlerinden biri. Bu alanda son dönemde yapılan bazı reform ve iyileştirmelerden olumlu bir şekilde söz edilmiş, ancak yargının bağımsızlığı, tarafsızlığı ve etkililiği açısından daha fazla çabanın gerekli olduğu vurgulanıyor. Sorunlu alanlar arasında, tutukluluk süresinin oldukça uzun bir süre olarak görülen 10 yıl olarak belirlenmesi, savunmanın savcılık dosyalarına sınırlı erişimi, savcılık iddianamesinden kamuoyuna sızmalar olmasına yer veriliyor. Yargının bağımsızlığının herkes için önemli olduğu ve bunu olumsuz etkileyen düzenlemelerin kaldırılması gerektiği belirtiliyor.

Rapor, insan hakları alanında önemli sorunlar ve eksikliklerin devam ettiğine değiniyor. Bu alanda yakın geçmişe göre önemli ilerlemeler olsa da, Türkiye'nin sosyoekonomik gelişimine aykırı düşen birçok sorunun devam etmekte olduğuna dikkat çekiliyor. İnsan haklarıyla ilgili Türkiye'nin gerçekleştirdiği önemli ilerlemelere rağmen, birçok alanda ilerlemenin yavaşladığı veya durduğunun

görüldüğü ifade ediliyor.

Bunun yanında Komisyon devam eden çeşitli davalara da değiniyor. Bu davaların Türkiye'de demokratik kurumlar ve hukukun üstünlüğünün düzgün işleyişine güveni artırma konusunda önemli bir fırsat olduğu ancak kapsamlarının aşırı geniş tutulması ve yargı usulleriyle ilgili eksikliklerin bu fırsatı gölgelediği belirtiliyor. Savunma hakları, dava öncesi uzun tutukluluk süreleri, aşırı uzun ve her şeyi içine alan iddianamelerin endişe yaratmaya devam ettiği vurgulanıyor.

Terör meselesinin Türkiye'de demokrasi için temel bir meydan okuma oluşturmaya devam ettiği vurgulanıyor. Bunun yanında PKK'nın, AB'nin terörist örgütler listesinde olduğu ve son zamanlarda gerçekleşen saldırıların AB tarafından güçlü bir şekilde kınandığı hatırlatılıyor.

2012 İlerleme Raporu'nda, Türkiye'nin ekonomik performansından genelde olumlu bir şekilde söz ediliyor. Uygulanan mali ve parasal politikalar başarılı bulunuyor. Türkiye'nin küresel dalgalanma ortamında gerçekleştirdiği sağlam büyümenin, ekonomik temellerin güçlü ve şoklara karşı dayanıklı olduğunu gösterdiği ve piyasa mekanizmalarının düzgün bir şekilde işlediği belirtiliyor.

Bunun yanında, cari açığın artması ve enflasyonist eğilimlerle beraber, Türkiye ekonomisinin küresel mali şoklar karşısında kırılan olmaya devam ettiği uyarısında bulunuluyor. Geçtiğimiz dönemde beklenenin üzerinde bir bütçe performansı kaydedildiği ancak bütçenin şeffaflığı ve hesap verebilirliğiyle, ekonomik politika yapım sürecinde kurumlar arası eşgüdümde sorunlar yaşandığı raporda vurgulanan noktalar arasında.

Sonuç olarak, gerek Türkiye'nin küresel ekonomideki rolüne katkısı gerekse Türkiye'nin dünya siyasetindeki etkinliği ve itibarı açısından AB üyeliği hedefinin önemi devam ediyor. Bu doğrultuda zaman kaybetmeden ilerlemeye devam edilmesi ve "pozitif gündem" ile müzakere sürecine yeniden ivme kazandırılmasında fayda var.

Ancak gözden kaçırılmamalıdır ki, Türkiye'nin siyasi reform sürecinin ivme kazanması, katılım müzakereleri sürecinin yeniden canlandırılmasıyla bağlantılı. Dolayısıyla AB bu alanda herhangi bir inisiyatif göstermezken, Komisyon'un Türkiye'yi izleyerek, raporlar yayımlaması ve siyasi alanda eleştirilerini dile getirmesi anlamını kaybediyor. AB tarafından gelen şevk kırıcı mesajlardan ya da konjonktürel sarsıntılardan etkilenmeden bu hedef doğrultusunda müzakere sürecinin canlandırılmasına çaba gösterilmesi gerekir.

AB tam üyesi olan Türkiye'nin küresel ve coğrafi ağırlığı daha da artacak. Bunun yanında, AB 550 milyonluk nüfusu, 13 trilyon euro-luk gayrisafi hasılası ve 25 bin euro-luk kişi başı geliriyle dünyanın en büyük ticaret bloku ve en büyük ekonomik alanı olmayı sürdürüyor. Türkiye'nin ihracatı ve ekonomik büyümesi açısından AB büyük önem taşımaya devam ediyor.

Türkiye'nin bundan sonraki hedefi tam üyelik amacı doğrultusunda Avrupa iç pazarına entegre olarak, AB ekonomisinin karar alma ve politika oluşturma sürecinde bölgede etkili bir aktör olması. AB'nin bazı ülkelerindeki vizyonsuz ve kısa vadeli popülist politikalara kapılmış bazı siyasetçilerin engellemelerine rağmen bu hedefe ulaşılabilecektir.